

POKROK PUBLISHING CO.

vydává POKROK ZÁPADU a měsíční vydání v Crete pro Baline okres, Neb., ve Schuyler a Clarkson pro Colfax okres, Neb., ve Wilson, Kans., pro stát Kansas, v Cedar Rapids, Ia., pro stát Iowa, v St. Paul a Minneapolis, Minn., pro stát Minnesota a v Tyndall, S. D., pro státy South a North Dakotu.

Pro Spojené Státy \$1.50. Pro Kanadu \$2.00. Do Evropy \$2.50 ročně.

Zásilký peněžní dějete se pomocí peněžních poukázk (Money Orders), expresních poukázk (Express Money Orders), bankovních poukázk (Bank Draft), anebo v registrovaném dopise. Oznamujete-li své přestěhování, udejte starou i novou adresu.

VÁNOCE.

Jest těžko psáti o vánočním jasu, když temnota hrozná noci zahluje polovíčku světa, těžké mlhy prosycené výparů krve. Jest těžko psáti o blaholu vánočních zvonů, když zmirá ve hřmění děl. Jest možno zaradovati se, když polovíčka světa v peklo se proměnila?

„Sláva na výstěh Bohu a pokoj lidem dobré vůle.“ To prý andělé zvěstovali a hvězda betlémská ukazovala, kde narodil se světa vykypitel.

Dnes divný jas ozářuje oblohu a divné hvězdy plují po obzoru — planou démonickou září jiny děl a vysílají posly smrti.

Proč se narodil a proč zemřel světa vykypitel? Otázka tato, i když nevyslovená, chvěje se na rtech millionů lidí dobré vůle, které na bojiště poslali mocní tohoto světa, aby zabíjeli jiné lidi dobré vůle; které poslali na "sedm moří", jejichž modrozelelé vlny zdryly tou nejdrahocennější tekutinou. Chvěje se na rtech matek, které tážou se, proč syny v bolestech zrodily a vchovaly, na rtech manželek, k nimž tulí se srocti drobní, nechápající dosah největší tragédie světa, na rtech dívek, jejichž naděje a sny umřely.

Divoký zvuk pekelné písně zní z polí bitevních a pláč z domovů osiřelých zdvihá se vysoko k nebesům. Kdy, ach, kdy bude konec, kdy vypít bude kalich hořkosti do kapky poslední? Země, ty dárkyně všeho života, už byla jsi zúrodněna, že životi můžeš pokolení lidská po celá staletí. Už byla jsi svědkem takového hrdinství a obětování, že může býti opěvováno po tisíciletí a na povrchu tvém vztýčena Golgota, že její těm v mračích se ztráčí.

ván, ale co se na bojišti děje, o tom máme málo zpráv. Vlastně zprávy o vzpouřích českých pluků obdrženy již před dvěma týdny, rovněž přes Ženevu, ale to byla prý vzpoura v Praze a podílely se na ní pluky dvacítkosmý pražský a dvacítkosmý záložní. K té zprávě jsme přičinili poznámku, že po nabytých zkušenostech těžko bráti všecky takové depeshe za bernou minci, "čímž však není řečeno," podotkli jsme dále, "že národ český krev svojí do poslední kapky bude obětovati bez nejmenšího protestu pro všeobecnou ideu a habsburskou dynastii."

8 Jakým nadšením čestí vojáci, zvláště rezervisté šli do války, o tom dopisy od prostých lidí venkovských byly spolehlivějším svědectvím, nežli všechny úřední zprávy. Ze české pluky počínaly si proti nepříteli hrdinsky, v tom konečně souhlasí zprávy úřední i dopisy vojáků z bojiště — příčinu toho sotva lze však spatřovati v nadšení pro válku a v lojalnosti k habsburské dynastii; při tom počítají ještě jiné okolnosti, o nichž nedávno zmínili jsme se ve článku "Psychologie vojáka". Zároveň však udály se i jiné věci, které byly zcela postačitelny, aby uhasily i tu poslední jiskru válečného nadšení, jež u českých vojáků byla.

Nebude sporu o tom, že ve všech armádách vojáci strašně trpěli, neboť jest to přímo ohromujícím problémem vyživovati millionové armády a štáti je, ale podle všeho rakouský potravin a zásobovací odbor jsou tím nejneschopnějšími. Ze srbského bojiště psali naši vojáci, že tři dny neměli v ústech a pak je hnali na bitevní čáru, proti nepříteli (!) a podobné zoufalé žaloby docházely z Hallic, kde se vojáci živilí syrovými brambory, zelnými košťály, řepou a podobnými věcmi. O zajatých rakouských vojácích v Hallic sdělovaly zprávy obvykle spolehlivé, že měli omrzlé ruce i nohy a byli strašně vyhladovělí.

Tímto není řečeno, že smad vojáci v jiných armádách měli by se jako na posvícení, stalo se zajisté všude, že v zákopech, na něž neustále bylo stříleno, pocítili hlad, avšak to byly případy velmi řídké. V tom souhlasí úřední zprávy, jakož i vyprávění neb dopisy vojáků. Jeden americký korespondent píše, že byl překvapen, když viděl tolik setninových kuchařů na frontě německé významnaných železným křížem, který se uděluje jenom za obzvláštní hrdinství, byl překvapen, poněvadž kuchaři přece nebojují, ale chápal, když bylo mu vysvětleno, že tyto kuchaři za nejstrašnější palby doplázili se do zákopů, aby vojákům přinesli teplé jídlo, a co prý jich padlo na té svrchované nebezpečné cestě. Zprávy podobné docházejí z fronty spojené na západním bojišti, jakož i z fronty srbské. Trpěli vojáci všude, ale zdá se, že rakouské zásobovací a potravin odbor osvědčily tu největší neschopnost. Když ku všemu nebezpečí bitevních fronty dostává se ještě hlad a zima, a uvážíme-li, že hned zprvu vojáci se žádným nadšením do války nešli, byl by nějaký div, že konečně s tím praštili?

A jsou ještě jiné okolnosti. Dosažení spojení, dorozumění mezi nepřátelskými pluky není jižť snadným, ale ve válece mnohé věci pokládány za nemožné stanou se možnými a do takových možností spadají i dorozumění mezi Srby a českými pluky.

Také se sděluje z Čech, soukromní dopisy, že to smíření mezi Němci a Čechy jest ponejvíce "úřední", že nejde do hloubky, ba naopak Čechům slyšeti jest přý předpovědi, že je po válece vyžnou všechny do Srbska a do Ruska. Takové věci ovšem nedají se psáti na bojiště, ale příjdou tam noví lidé na doplnění prořídilých pluků a ti jistě důvěrně řeknou, co se doma mluví. Tyto a nepochybně i jiné věci, o nichž nemáme zpráv ba ani tušení, napomáhají k důvěrnému přerodu českých vojáků — k čemuž ostatně mnoho nebylo třeba. Jest prostě vyloženo, že český a slovanský voják v rakouské armádě mohl by jíti do války a bitev s tímto let po city jako na příklad voják německý neb francouzský, který ví, že bojuje.

Na pravdivost té nejposlednější zprávy o vzhoubení se českých pluků nikdy v Americe nechtěl by asi valeti jezd, avšak utvářelo-li všechny okolnosti, věci takové jsou v řadě možností.

Jest jedna okolnost, jež zdála by se svědčiti o pravdivosti zprávy o vzpouře českých pluků na srbském bojišti. Bylo totiž oznámeno z Niše, že od 3. do 7. prosince zajali Srbové 121 rakouských důstojníků a 22,114 mužů a dále ukořistili sedmašedesát polních děl, dvačtyřicet děl rychlopalných, ovm hmoždírů, 10,000 ručení, devětapadesát vozů se stříelivem, 1,305 transportních vozů, deset nemocenských vozů, čtyři ambulanee, dvě pokladny a 327 koní.

Zajetí takového velikého počtu mužů a ukořistění takového velikého množství děl, stříeliva a jiných zásob nepřekvapilo by na bojištích severních, kde síly jsou skoro stejné změřeny a kde bojují proti sobě millionové armády, ale musíme překvapiti na jižním bojišti, kde Srbové bojují proti nemršírně přesile, před kterou v posledních dnech byli nuceni neustále ustupovati.

Čtyři pluky, rekrutované na plnou válečnou sílu, tvoří divisi, asi 20,000 vojáků různých zbraní, se zásobami, transportem, atd., neboť divise jest úplná armádní jednotka čili součást. Taková divise asi se vzala Srbům a jest dosti možno, že byly to ony české pluky, o nichž se sděluje z Prahy přes Ženevu a také jest dosti možno, že stalo se to na bojišti. — Vzhoubení českých pluků na bojišti za okolností, kdy neměly by příležitosti přejíti na druhou stranu a kdy tvořily by pouze menšinu armády, skončilo by krvavým ortelom a jeho bezodkladným provedením. Za okolností takových čestí vojáci sotva by se bouřili.

Spíše byl to přechod na stranu nepřátelskou, ale i když zpráva

dosud na živu — a psala o početech, jaké u ní a její matky budí americká vlajka. Co Amerika učinila a činí pro Belgii, bude vždycky jednou z nejvznešenějších stránek světové historie.

Není to však jenom v Belgii, kde Amerika koná poslání mílosterdnství. Novinářské depeshe o známých, s jakým nadšením přijata byla ve Vidni, nejenom kruhy úředními, nýbrž obyvatelstvem, družina amerických lékařů a ošetřovatelů a podobně bylo v Petrohradu. V pátek došla depeshe z Niše, nynějšího sídla srbské vlády, kde se praví:

"Právě došli sem první zprávy z Bělehradu od té doby, co byl obléhan Rakuškany. Nemocnice v bývalém hlavním městě jest nyní pod správou tří irsko-amerických lékařů, kteří úsilovně trvaly na tom, že se tam musí odebrati, když bombardování bylo v proudě. Když Srbové opustili Bělehrad, poněvadž nechtěli zbytečně obětovati vojáky v marné snaze uhájeti neopevněné město, lékaři odešli opustiti zraněné. Navrhli Rakuškánům, aby jim bylo dovoleno spravovati civilní a vojenské nemocnice a pracovati společně s rakouskými autoritami na udržování pořádku. Lékaři, díky své národnosti, mohou sloužiti jako zprostředkovatelé mezi Srby a Rakuškany. Obě strany mají v Amerikány takovou důvěru, že tito tři lékaři stali se rozhodujícími činiteli ve městě."

A jak známo, také česko-slovanská lékařská výprava ze Spojených států do Srbska financována byla Američanem.

Nejvíce však podnikají Američané na bojišti francouzském, kde jejich ambulanční nemocnice vzhubují obdiv. Nemocnice tyto

meriky, účast amerického lidu, na přítomné evropské válce, a té nebude zapomenuto ani po válece, kdy třeba na Ameriku čeká jiný stejně důležitý úkol.

PO STÁVCE V COLORADU.

Minulý týden skončena byla stávka havírů v Coloradu, během níž udály se krvavé výtržnosti a spáchán zločin, který vždycky bude obhavou skvrnou na štítu onoho státu. Jinak nelze nazvati zničení stanové kolonie v Ludlow, nežli zločinem, promyšlenou hromadnou vraždou. Americký kapitalism ukázal se v Coloradu v celé své sveřeposti, zrovna v takovém světle jako ukázala se německá "kultura" v Belgii. A možná, až za několik set roků historici psáti bude dějiny dnešních dnů, označí kapitalistickou výrobu a militarismus názvem "barbarství pozdějšího středověku," neboť nový věk počítán bude od nějaké veliké události, jež přivodí obrat ve směření člověčenstva.

Havíři prohráli stávku v Coloradu. Když se na stranu kapitalistů vládnoucích milliony postaví stát s celou svojí autoritou i brannou mocí, netřeba se diviti, že podlehli uhlokopovce, z velké většiny lidé z ciziny, na něž často s neľichobí pohlíží domorodý dělník a v nichž kapitalista spatřuje pouze prostředek k hromadění výdělků a bohatství.

Vešle toho, jak často stát svojí mocí a autoritou podporuje kapitalism, i když zákony téhož státu ruší, stávka v Coloradu ukázala ještě něco jiného, a sice důševní prostituci v kružích, které se domnívají býti povzneseny nad dělný lid, které se pokládají za výkvět kultury a civilizace a důševní prostituci mezi těmi, kdož říkají, že kráčejí ve šlépějích toho, jenž neměl, kde hlavy složit.

Museli bychom pouze opakovati to, co dříve jsme psali, kdybychom uváděli, jak "vynikající duchovní" přispěchali na obhájení choub Rockefellerů, jak z kostela na Páté Avenue v New Yorku vyzhelen byl a zatčen odvážlivec, jenž osmělil se položit otázku, co by asi Kristus říkal stávce v Coloradu a zabuzení žen a dětí v Ludlow.

Jest to neustálým steskem v náboženských časopisech, které rovněž s kazatelen se ozývají, jak dělný lid vzdaluje se kostelů, jak náboženská lhostejnost nabývá mezi ním pudy a duchovní v některých městech zvučí takové ohrožení, hubbuckáře a vulgárního otevřehu, jakým jest "Billy" Sunday, aby lidi "rozebral", zatrásl jim — avšak, dovolíme si otázku, kolikrát ve sporech mezi dělnictvem a kapitálem, i když se je více právo a spravedlnost byly na straně dělnictva, duchovní, církevní, kostelní organizace, postavily se na stranu práva a spravedlnosti? A to asi bude jednou z příčin, proč dělný lid neplní kostely, a žádný "Billy" Sunday náboženskou horlivosť v něm nerozmítí, neboť dnes lid dovede pozorovati, chápati a důsledky si odvozovati.

Nebyli to však jenom duchovní, kteří tak starostlivě pečovali, aby se "neubíhlo" Rockefellerům a těm ostatním přířím společností. Úhelné firmy v Coloradu vydaly brožuru, v které líčeny jsou jako lidsmiňne instituce, jejich hlavním účelem a cílem životním jest blaho jeho dělnictva a pak sloužení veřejnosti a všecka zodpovědnost za stávku a za krvavé výtržnosti svalována jest na dělnictvo. Knižka tato vzata na přetřes během výslechu před vládní komisí a samotní úředníci společnosti byli nuceni doznati, že obsahuje udání nepravdivá, učiněná jenom proto, aby poškozena byla vše dělnictva.

A koho vidíme v úloze advokátů velkokapitálu? Na prvním místě vidíme Elberta Hubbarda, který i mezi náčelní má dosti stitělú a obdivovatelů, poněvadž dovede potírati zjevné náboženství. Elbert Hubbard rád představuje typ silného člověka, stělesnění nauky o "obstání nejschopnějšího" a zajisté v očích svých jest ideálem Nietzscheova "supremana", ale ve skutečnosti, když to přijde na věci, které činí člověka opravdu velikým, jest filigránkem, parvasita bohatství jest na téže úrovni, jako ti duchovní v kostelích podporoványch Rockefellerovyčiní penzí.

Mimo jiné, tyto zajímavé typy ukázala stávka v Coloradu — typy důševní prostituce.

Z DOPISU KARLA HORKÉHO.

Některé česko-americké časopisy otiskly velmi zajímavý dopis známého spisovatele Karla Horkého, uveřejněný původně v Právě Lidu ze dne 1. listopadu. Dopis zaslan byl F. V. Krejčímu, jednomy z redaktorů zmíněného listu, a Horký líčil v něm své vypovězení z Paříže, což bylo údělem jeho jako rakouského poddaného, a útrapy na cestě do Barcelony ve Španělsku a další útrapy v onom městě, kam dostali se úplně bez peněz. S manželkou a 5-letou dcoučkou spali na podlaže v jakémsi kostele a stravu jejich byla ponejvíce hodně páchnoucí treska a bídná káva. Z Čech byla mu sice poslána stotfranková bankovka v registrovaném dopise, ale kdesi obálka otevřena a stotfranková bankovka zůstala někomu v kapse. Nyní se již vede Horkému lépe, neboť dostává občas honoráře z Čech, a pak zastavením všech cennějších věcí bylo jim umožněno najati si skromný byt.

Není nám možno dopis tento v úplnosti uveřejniti, ale aspoň z něho citujeme tyto odstavce, z nichž o každém dá se hodně uvážovati a přemýšleti: "V Paříži, v těch nejhorších týdnech srpna, kdy došli nám peníze a kdy s vypovídací listinou v kapse běhali jsme po ulicích, vymáhající odklad vypovězení, abychom si mohli aspoň částečně uspořádat své záležitosti, zachoval se k nám krásně prof. Denis, přijev nám šlechtně a a největším taktem 150 franků. Ten i jinak celou duši svou a vynakládá je všechny své volné vteřiny, staral se poetivě o Čechy, a sice skutky i činy, ne slovy. Všechny ostatní "hvězdy" t. zv. česko-francouzských styků, známé svým hubařením na banketech, zalezly opatrně do svých oficiálních salonnů a nechaly česko-francouzské styky v louži... Denis, vážný a hluboký, tak jako jeho kniha, ukázal se být poetivcem..."

Pustili mne a rodinou štátně do Španěl, a dokonec americký konsulát (aeh, tam byli opravdu gentlemani) poskytl nám 140 franků na cestu a útraty. ... I Svatobor trochu mi vypomohl, a sice zavčas, což mi bylo stokrát drahé. A vůbec po celou tu dobu, co jsem byl v cizině, nacházel jsem ve Svatoboru lidi, kteří měli srdce, takt a smysl pro čestné literární úsilí. Jsou tam t. zv. starší, ale je tam taky charakter, jakým vyznačují se Jirásek, Stašek, Klostermann a vůbec, je tam poetivost. A tak ve skutečnosti je vlastně u těch starých víc mládí nežli jinde, kde s hešlem mládí se tolik hluchí. Svatobor neptal se nikdy, jsem-li Mladoček, sociální demokrat, anarchista, jsem-li katolík nebo bezkonfesijsní. Na takové věci se dnes mnozí mladí opatrně ptají a vůbec se dle toho opatrně zuřizují. Je jim to nad literatu ru, kdežto Svatobora a těm několika poetivým starým je literatura vše. Moje zkušenosti se Svatoborem jsou charakteristické, a právě proto se Vám o nich zmínjuji. Vám, který máte mládí právě tak rád jako já a který asi stejně jako já přál byste si jeho "revizi"..."

DR. LIEBKNECHT O VÁLCE.

Válec německých socialistů, Dr. Karl Liebknecht, jenž jediný ze všech poslanců odešel hlasovati pro ohrovaný válečný úvěr, pravil na odůvodnění své opise: "Německo, spojenec carismu a až dosud vzor politické reakce, nemá žádné kvalifikace pro úlohu osvoboditele národů. Osvobození ruského, stejně jako německého lidu, musí býti přivoděno jimi samými. Válka není německá a hraaná válka."

Na ospravedlnění svého jednání Dr. Liebknecht uveřejnil článek v jednom časopise berlínském, kde praví: "Tato válka nebyla štátná žádným z národů, které byly do ní strženy, aniž byla rozložena pro blaho Němce neb kteréhokoliv jiného lidu. Byla přivoděna společným jednáním německé a rakouské válečné strany v temnu poloabsolutismu a tajné diplomacie, tak aby zasluhoři byli jejich odpůrci. Zároveň válka tato jest napoleonským pokusem oslabiti a skrušiti rostoucí dělnické hnutí."

Advertisement for Christmas cards. Text: "Státných a Veselých Vánoc VŠEMU ČTENÁŘSTVU 'POKROKU' skládá Vyčavatelstvo a Redakce." Includes a small illustration of a figure.